

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЗМІН: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ»

ЧЕРНІВЦІ

1 ТРАВНЯ 2025 РОКУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України
Національний університет «Львівська політехніка»
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Маріупольський державний університет
Мукачівський державний університет
Рівненський державний гуманітарний університет
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Коломийський навчально-науковий інститут
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
ВШТІП Академія прикладних наук (Польща)
Академія Прикладних Наук у Кошаліні (Польща)

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЗМІН: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ»,

присвячена пам'яті професора Івана РУСНАКА

1 травня 2025 року

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

Друкується заохвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 23.06.2025 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Філіпчук Георгій Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік)
Національної академії педагогічних наук України;

Романюк Світлана Захарівна, доктор педагогічних наук, професор;

Paulina Kolisniczenko - Ph.D. of Economic Sciences, Associate Professor, Vice Rector for
International Cooperation, WSHIU Academy of Applied Sciences, Poznan (Poznan, Poland).

Червінська Інна Богданівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки
початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Вітюк Валентина Володимирівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри
теорії і методики початкової освіти, заступник декана з
навчальної роботи Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Янкович Олександра Іванівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і
методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка; доктор
хабілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки
дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської
академії.

Трансформація початкової освіти в епоху змін: виклики та можливості:

Т 65 матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої пам'яті професора Івана Руснака, м. Чернівці, 1 травня 2025 року / за
наук. ред. д. пед. наук С.З. Романюк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича,
2025. 261 с.

ISBN 978-966-423-988-9

До збірника увійшли наукові доповіді та виступи учасників Всеукраїнської науково-
практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої пам'яті професора Івана Руснака
«Трансформація початкової освіти в епоху змін: виклики та можливості», які розкривають
глобалізаційні процеси крізь призму інтеграції в європейський освітній простір, актуалізують питання
історико-педагогічних досліджень, забезпечуючи спадкоємність освітніх традицій, висвітлено
актуальні проблеми якісної освіти в умовах змін, а саме інноваційний і міждисциплінарний підхід до
змісту початкової освіти, упровадження нових технологій та методик навчання, схарактеризовано
важливість професійної підготовки педагогічних кадрів, акцентовано увагу на підвищенні фахової
мобільності та адаптивності вчителя, безбар'єрності освітнього простіру. Заслужують на увагу
дослідження українського шкільництва в діаспорі, започатковані Іваном Руснаком, що відкривають
новий погляд на значення національної освіти як чинника культурного єднання українців за межами
країни, питання утвердження української національної ідентичності в умовах воєнного часу.

Збірник адресовано науковцям, педагогам, студентам, аспірантам, докторантам, широкому
загалу читачів, усім, хто цікавиться проблемами фахової підготовки.

УДК 373.31(063)

Відповідальність за зміст матеріалів та літературні джерела несуть автори.

Шевчук Кристина	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	235
Шевчук Тамара, Костолович Тетяна	
РОЛЬ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ЗДАТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРОТИДІЯТИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДІ.....	240
Шестобуз Ольга	
ВИКОРИСТАННЯ ІГОР ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ТРУДНОЩІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	243
Шпак Світлана	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	246
Яковишина Тетяна	
СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: НАЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ.....	251
Янкович Олександра, Кузьма Ірина	
СПОСОБИ ЦИФРОВОЇ ДЕТОКСИКАЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ.....	255
ВІТАЛЬНИЙ ЛИСТ НА АДРЕСУ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ПОСОЛЬСТВА КАНАДИ В УКРАЇНІ.....	260

Світлана Шпак
*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Успішність адаптаційного періоду у молодших школярів зумовлена взаємодією всіх суб'єктів освітнього процесу: педагога, батьків і дитини. Від того наскільки батьки працювали і готові працювати в напрямку сприятливого розвитку дитини, наскільки вони відкриті для співпраці й взаємодії з учителем залежить термін адаптації учнів початкових класів.

Взаємодія сім'ї і школи на всіх етапах освітнього процесу – це запорука того, що адаптація молодшого школяра пройде легко і швидко. На сьогодні існує педагогічний інструментарій для взаємодії сім'ї та школи, і в рамках існуючих педагогічних технологій закладений потенціал для вирішення проблем адаптації в початковій школі шляхом взаємодії батьків та педагогів.

Батьки долучаються до освітнього процесу тільки в тоді, коли розуміють сенс і бачать ефективність взаємодії зі школою. Крім того, сучасні батьки, як суб'єкти освітнього процесу, переймаються повагою до школи тільки тоді, коли вона прагне допомагати їм. Батьки потребують не лише інформування з боку школи, їм необхідний комплексний супровід. За останні роки були розроблені і втілені в освітню практику технології розвитку виховного потенціалу сім'ї в освітньому просторі, які виступають як організаційно-педагогічні механізми реалізації концептуальної моделі розвитку виховного потенціалу сім'ї [2].

Коротко опишемо ці технології, подавши їх змістову характеристику. *Технологія підготовки батьків до підтримки дитячої обдарованості* забезпечує складний, тривалий і цілеспрямований процес, у результаті якого в батьків формується здатність й потреба до створення ефективних умов для розкриття і розвитку обдарованості дитини та реалізації її творчого потенціалу. Сутність

технології полягає в тому, що процес підготовки батьків до підтримки дитячої обдарованості актуалізує внутрішні можливості сім'ї і сприяє розвитку її виховного потенціалу. Вона передбачає вирішення таких завдань: створення умов для мотивації батьків до спілкування зі своєю дитиною, як з обдарованою; транслявання батькам знань про феномен обдарованості дітей, про психологічні особливості прояву дитячої обдарованості та специфіку взаємодії з ними; формування у батьків навичок реалізації педагогічних принципів підтримки дитячої обдарованості в умовах сімейного виховання, які є основою змісту роботи з батьками. До принципів підтримки дитячої обдарованості належать: принцип безумовного прийняття дитини, принцип довіри до дитини, принцип створення ситуації вибору, принцип створення атмосфери творчості в сім'ї, принцип демократичності спілкування, принцип доброзичливості. Основними методами роботи з батьками є методи активного навчання, вирішення проблемних завдань, діагностика та рефлексія. Провідними формами взаємодії є батьківські збори, тренінги, ділові ігри, консультації.

Результатом реалізації цієї технології є перехід педагогічної компетентності батьків у підтримці дитячої обдарованості на вищий рівень, що проявляється в мотиваційному, операційно-діяльнісному, емоційному та оцінному компонентах цієї компетентності.

Технологія взаємодії закладу освіти та сім'ї в умовах соціального партнерства базується на тому, що соціальне партнерство в освіті – це особливий тип стосунків і спільної діяльності між суб'єктами освітнього процесу, що характеризується довірою, взаємною вигодою сторін, спільними цілями та цінностями, добровільністю і тривалістю стосунків, взаємною відповідальністю сторін за результат їхньої співпраці.

Основною ціннісно-цільовою установкою технології є формування системи стосунків школи та батьків, що призводить до розвитку виховного потенціалу сім'ї. Стосунки взаємодії здійснюються на основі соціального партнерства, що виводить батьків на суб'єктну позицію. Суб'єктність передбачає самостійність і активність дій, здатність до аналізу власних вчинків.

Керівництво системою взаємодії здійснюють директор школи та його заступники через організаційні форми управління: адміністративну раду, педагогічну раду, методичну раду, оперативні наради, а також через класні й загальношкільні батьківські комітети. Широке коло повноважень суб'єктів дозволяє вирішувати такі завдання: розробка плану розвитку школи, залучення позабюджетних джерел фінансування, надання допомоги школі у встановленні функціональних зв'язків із закладами культури, спорту для організації дозвілля учнів та їхніх сімей, організація спільних заходів і конкурсів тощо.

Більшість організаційних форм діяльності об'єднує працівників школи (учителів, асистентів учителів, вихователів групи продовженого дня, шкільного бібліотекаря, психолога, соціального педагога, організатора позаурочної діяльності та ін.) з батьками, з однієї сторони, для надання сім'ї психолого-педагогічної допомоги і підтримки розвитку її виховного потенціалу; з іншої сторони – для обговорення питань, пов'язаних з організацією навчально-виховного процесу в школі.

Механізм реалізації технології дозволяє під час організації взаємодії із сім'єю враховувати і використовувати можливості соціуму, створюючи мультикультурне середовище, в якому відбувається розвиток сім'ї як інституту, що реалізує соціалізуючу та виховну функції. Ресурси соціокультурного довкілля досить широкі, вони дозволяють організувати просвітницьку роботу з сім'єю, культурно-розважальну діяльність, підтримку і консультування з питань сімейного виховання.

Результативність та ефективність організації соціального партнерства проявляється в осмисленні суб'єктами необхідності розвитку виховного потенціалу сім'ї; в задоволеності суб'єктів соціального партнерства змістом, формами та організацією взаємодії; продуктивністю взаємодії школи та сім'ї в умовах соціального партнерства, вираженій у підвищенні рівня виховного потенціалу сім'ї.

Технологія інтеграції формальної та неформальної освіти суб'єктів в умовах інформаційно-освітнього простору школи, орієнтованого на розвиток

виховного потенціалу сім'ї базується на тому, що процес інтеграції спрямований на забезпечення цілісності та повноти освіти дорослих (батьків, педагогів) і дітей шляхом взаємовпливу, взаємодії та розширення можливостей їх формальної і неформальної освітньої діяльності в умовах школи.

До основних ціннісно-цільових установок цієї технології належать: своєчасне змістове задоволення інформаційних потреб батьків і дітей; їх інформування про ефективні способи розвитку виховного потенціалу сім'ї; створення умов для задоволення особистісної потреби батьків і дітей в саморозвитку й самореалізації; розвиток системи співпраці учителів із сім'єю.

Змістова частина технології включає: по-перше, інформаційні ресурси, необхідні для формування особистісно-значущих знань суб'єктів розвитку виховного потенціалу сім'ї і передбачає наявність всієї інформації, що використовується в навчально-виховному процесі, – інформації, поданої на різноманітних носіях (стенд, друковане видання, комп'ютерні мережі і т. ін.), та інформації, яку неможливо зафіксувати, тобто знання і досвід, отримані суб'єктами через спілкування, емоції, почуття. По-друге, програму інтеграції формальної і неформальної освіти дітей та дорослих, що складається з освітніх курсів; інформаційно-освітнього простору школи; спільної соціокультурної діяльності дітей, батьків і педагогів.

Ресурсно-технологічна частина подана внутрішніми та зовнішніми інформаційно-освітніми ресурсами. До внутрішніх ресурсів належать: друкована навчально-методична продукція школи (авторські матеріали); друкована інформаційна продукція школи (газета чи журнал, що видаються як фахівцями, так і дітьми); освітньо-інформаційний стенд для батьків та дітей; web-сайт школи тощо. До зовнішніх ресурсів належать: навчально-методична продукція (підручники, книги для батьків із виховання та ін.), освітні портали, спеціалізовані газети, журнали, теле- і радіопередачі.

Загалом, реалізація технології інтеграції формальної і неформальної освіти дітей та дорослих дозволяє забезпечити процес підтримки сімейного виховання і сприяє розвитку виховного потенціалу, осмисленню батьками і дітьми

необхідності особистого саморозвитку та самореалізації; задоволеності змістом інформаційної взаємодії та характером інформаційних контактів.

Технологія розвитку виховного потенціалу сімей, що знаходяться в соціально небезпечному положенні, забезпечує якісну зміну організації сім'ї такого типу, що відбувається під час актуалізації її внутрішніх і зовнішніх ресурсів у ході взаємодії з соціокультурним середовищем. Сутність технології полягає у відновленні виховного потенціалу сім'ї і забезпечення її функціонування як інституту виховання та соціалізації. Технологія реалізується на основі принципів: комплексності (соціальний розвиток сім'ї має бути спрямований на задоволення потреб членів сім'ї, розвиток їхніх духовно-моральних основ); добровільності (неможливо примусити чи зобов'язати відвідувати заняття, оскільки не можна змусити сім'ю змінитися, якщо вона цього не хоче, проте враховуючи специфіку цих сімей, договірні стосунки завжди мають підтримуватися ненав'язливим контролем фахівців); урахування взаємозв'язку мотивів поведінки кожного члена сім'ї; педагогічного оптимізму. Ефективність технології здійснюється за реалізації таких педагогічних умов: розвиток здатності членів сім'ї ефективно взаємодіяти з різними соціальними інститутами; створення у всіх членів сім'ї позитивної установки на «щасливе майбутнє»; залучення сім'ї до культурно-розважальної діяльності. У процесі реалізації технології забезпечується досягнення трьох рівнів виховного результату: отримання сім'єю знань із питань сімейного виховання, отримання досвіду переживання сімейних цінностей, здійснення самостійної діяльності становлення суб'єктної позиції сім'ї.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що запропоновані технології розвитку виховного потенціалу сім'ї не є відносно автономними, вони синтезують і інші технології взаємодії сім'ї та школи для адаптації учнів до навчання у школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко О. М., Малько А. О. Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти: підручник. Харків : Крок, 2003. 83 с.
2. Ковальчук В. А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
3. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. А. Й. Капської. Київ, 2000. 372 с.